

**Chodzenie do kina w Polsce pod okupacją niemiecką.
Programowanie kin i preferencje filmowe wieloetnicznych publiczności miejskich
podczas drugiej wojny światowej na przykładzie Krakowa, Warszawy i Lwowa**

Opracowania dotyczące Polski podczas drugiej wojny światowej koncentrują się z reguły na przemocy, prześladowaniach i ekstremalnych trudnościach życia codziennego. Dostępne były jednak pewne formy spędzania wolnego czasu. Na przykład w Generalnym Gubernatorstwie wciąż funkcjonowały kina.

Administracja Generalnego Gubernatorstwa utworzyła osobne kina dla różnych narodowości: Polaków, Ukraińców i Niemców (przepisy zabraniały chodzenia do kin Żydom). Ta unikalna sytuacja pozwala na badanie nazistowskiej polityki kulturalnej na wielu płaszczyznach. Bazując na studiach przypadków dotyczących programowania kin i preferencji filmowych widzów w Krakowie, Warszawie i Lwowie przeanalizuję nazistowską politykę kulturalną w odniesieniu do wymienionych trzech grup narodowych, a także ich reakcje na ofertę filmową. Szczególnie będą mnie interesować dwie kwestie badawcze:

- 1) nazistowska polityka filmowa w okupowanej Polsce, zgodnie z którą ludność niemiecka (okupanci) była w oczywisty sposób traktowana inaczej niż ludność polska i ukraińska (okupowani),
- 2) preferencje poszczególnych publiczności i ich możliwy wpływ na nazistowską politykę filmową.

Powyższa optyka oznacza spojrzenie na kwestię spędzania wolnego czasu w okresie okupacji zarówno z perspektywy top-down (polityka filmowa), jaki i bottom-up (preferencje publiczności). Z jednej strony moje badania przyniosą więc wgląd w nazistowską politykę kulturalną (w szczególności filmową) i jej zróżnicowanie względem różnych grup narodowościowych, z drugiej natomiast opierać się będą na idei aktywnych widzów, których wybory miały wpływ na oferowany repertuar. Uważam w związku z tym, że badanie polityki filmowej i preferencji publiczności przyczyni się do lepszego zrozumienia życia codziennego w warunkach wojny i okupacji.

Strukturalne uwarunkowania nazistowskiej polityki filmowej względem różnych publiczności w Polsce pod okupacją nie zostały dotychczas podjęte. Kraków, Warszawa i Lwów zostały wybrane do analizy, po pierwsze, ze względu na ich wieloetniczną demografię. Po drugie, jedynie w tych trzech miastach Generalnego Gubernatorstwa ukazywały się polsko- i niemieckojęzyczne gazety codzienne, w których drukowano repertuary kin (we Lwowie wychodziła także gazeta ukraińskojęzyczna).

Analiza danych projektowych będzie wymagała użycia narzędzi humanistyki cyfrowej, dzięki którym możliwe będzie zebranie i porównanie dużych zbiorów danych. Dane dotyczące repertuarów kin w tych miastach zostaną wprowadzone do arkuszy kalkulacyjnych, umożliwiających wielowymiarowe analizy. Do przeanalizowania preferencji niemieckiej, polskiej i ukraińskiej publiczności filmowej zastosowana zostanie metoda POPSTAT Johna Sedgwicka. Pozwala ona na hierarchizowanie filmów ze względu na ich popularność wśród widzów na podstawie anonsów prasowych (przy braku „twardych” danych, jak frekwencja czy sprzedaż biletów).

Metoda POPSTAT umożliwi identyfikację filmów, które widzowie oglądali najchętniej. Inną kwestią jest pytanie, dlaczego oglądali oni takie, a nie inne filmy, i co im się w nich mogło podobać? Aby poznać motywacje stojące za ich wyborami niezbędne będzie sięgnięcie do wspomnień z czasów okupacji oraz do recenzji filmowych drukowanych w prasie krakowskiej, warszawskiej i lwowskiej. Istotna będzie też analiza najpopularniejszych filmów.

Efektami projektu będą:

- cztery artykuły w renomowanych czasopiśmie,
- monografia o nazistowskiej polityce filmowej i preferencjach publiczności w okupowanej Polsce,
- internetowa baza danych na temat kin i ich programów.